

No : 14

Tarih : 22/06/2022

**TÜFE MADDE SEPETİNDE MADDE BAZINDA FİYAT YAYIMI YERİNE
DAHA DETAYLI ENDEKS YAYIMINA (COICOP-5) GEÇİŞ HAKKINDA
KAMUOYU DUYURUSU**

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Resmi İstatistik Programı kapsamında yayımlamakta olduğu tüm istatistiklerde olduğu gibi, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)'yi de uluslararası norm ve standartlar doğrultusunda, Avrupa İstatistikleri Uygulama Esaslarının bütününe dikkate alarak hesaplamakta ve yayımlamaktadır. TÜFE veri derleme, işleme ve dağıtım süreçlerine ilişkin tüm detaylar, TÜİK Kalite Güvence Çerçevesinde de tanımlanmış olan "erişilebilirlik ve açıklık" ilkeleri kapsamında internet sayfasında yayımlanmaktadır.

İstatistik üretim süreci; sürekli gelişen ve değişen toplumsal, ekonomik, teknolojik ve dönemsel koşullara ve bu doğrultuda artan ihtiyaç ve beklentilere dayalı olarak her geçen gün gelişmekte ve iyileşmektedir. Ulusal istatistik ofisleri uluslararası standartlara uygun olarak ürettikleri tüm istatistiklerin günün koşullarına, piyasa ve kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için bütün bu gelişmelerin yanı sıra iyi uygulama örneklerini de yakından takip etmekte ve çalışmalarına yansıtılmaktadır.

Bu doğrultuda, TÜFE kapsamında yayımlanmakta olan bazı tabloların sunum şekli ve içeriği konusunda, piyasadaki fiyat hareketlerinin kullanıcılar tarafından daha doğru okunması ve takip edilmesine imkan verecek bazı düzenlemeler yapılmıştır. Aylık bazda yayımlanmakta olan ortalama madde fiyatlarına ilişkin tablonun da, kamuoyunda yanlış anlama ve yanıltıcı değerlendirmelere sebebiyet verdiği için, Mayıs 2022 TÜFE sonuçlarının yayımlandığı tarihten itibaren güncellenmemesine karar verilmiştir. Bunun yerine Harcama Gruplarına Göre Endeks Sonuçları tablosunun kapsamı genişletilerek, Amaca Göre Bireysel Tüketim Sınıflaması-COICOP 4'lü düzey yerine, daha ayrıntılı endeks değişimlerini içeren ve COICOP 5'li düzeye denk gelen 144 temel başlık için endeks sonuçlarının yayımlanmasına başlanmıştır.

2022 yılı itibarıyla TÜFE kapsamında 409 madde, 904 madde çeşidi için her ay yaklaşık 560.392 fiyat derlenmektedir. Fiyat derleme işleminin "madde çeşidi" düzeyinde yapılıp, dünya genelinde ortalama fiyatların tamamını yayımlayan neredeyse hiçbir ülke bulunmamasına rağmen, ülkemizde "madde" düzeyinde yayımlanıyor olması, söz konusu tablonun kamuoyunda yanlış değerlendiriliyor olmasının temel sebebidir. Örneğin; "madde" düzeyinde benzinli ve dizel olarak ortalama fiyatı yayımlanan otomobil için kırktan fazla marka ve modelin fiyatı derlenmekte, madde çeşidi düzeyinde derlenen bu fiyatların geometrik ortalaması "otomobil (madde)" fiyatı olarak yayımlanmaktaydı. Netice olarak benzinli araç fiyatı olarak kamuoyuna sunulan madde fiyatı, takip edilen tüm benzinli araçların ortalama fiyatını yansıtılmaktaydı. Bu durum homojen olmayan tüm maddeler için geçerlidir. Bu minvalde verilebilecek bir diğer örnek ise taze sebze ve meyve fiyatlarıdır. Mevsimsel geçişlerde fiyat hareketliliği yüksek olan ürünlerden, taze meyve ve sebze fiyatları haftada bir kez olmak üzere ayda dört kez

TÜİK Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Tel: 0312 454 70 98 – 454 70 99 Faks: 0312 425 80 13 e-Posta: bhim@tuik.gov.tr

derlenmektedir. Söz konusu madde fiyatları tablosunda Kurumumuz tarafından dört kez (her hafta) derlenmiş olan taze sebze ve meyve fiyatının ortalaması hesaplanarak yayımlanmaktaydı. Ancak, kamuoyunun son haftadaki (en güncel) fiyatlara odaklanması nedeniyle, Kurumumuz tarafından açıklanan dört haftanın ortalamasına dayalı taze sebze ve meyve fiyatları da diğer ürünler gibi sıklıkla tartışma konusu olmaktaydı. Taze sebze ve meyvede genel olarak sezon girişi olan aylarda, dört hafta ortalaması, son hafta fiyatından yüksek olabilirken, sezon sonunda ise son hafta fiyatlarına kıyasla daha yüksek ortalama fiyatlar oluşabilmekteydi. Kamuoyunda ise madde bazında son hafta fiyatlarından daha yüksek ortalama fiyat açıklandığında herhangi bir eleştiri gelmezken, tam tersi durumlarda Kurumumuz haksız eleştirilere maruz bırakılmaktaydı.

Ülkelerin Fiyat Yayımlama Durumları

Gerek ürünlerin homojen olmayan yapıları, gerekse aylık ortalama fiyatların haber bülteni yayımlandığı gündeki piyasa fiyatlarından farklı olabilmesi gibi nedenlerden ötürü; dünya genelindeki ulusal istatistik ofislerinin büyük çoğunluğu madde düzeyinde fiyat yayımlamamaktadır. Bu kapsamda Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkeler, EFTA ülkeleri, ABD ve Kanada'nın da yer aldığı 33 ulusal istatistik ofisinin internet siteleri de incelendiğinde, **madde düzeyinde tüm fiyatları yayımlayan herhangi bir ülke bulunmadığı görülmüştür.**

Bu kapsamda, ilgili ülkelerden 17'sinin hiçbir şekilde fiyat bilgisi paylaşmadığı, 9'unun seçilmiş maddelerin aylık ortalama fiyatlarını, 4'ünün seçilmiş maddelerin yıllık ortalama fiyatlarını, 3'ünün ise sadece aylık enerji fiyatlarını yayımladığı tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Ülkelerin Madde Fiyatı Yayımlama Durumu

Fiyat Yayımlama Durumu	Ülkeler	Ülke Sayısı
Fiyat açıklamayan	Danimarka, Fransa, Almanya, İspanya, İtalya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Estonya, Hırvatistan, Yunanistan, İzlanda, Norveç, Romanya, Portekiz, İsveç, Avusturalya	17
Seçilmiş maddelerin aylık ortalaması	Litvanya, Çekya, İrlanda, Polonya, İsviçre, Sırbistan, İngiltere, Amerika, Kanada	9
Seçilmiş maddelerin yıllık ortalaması	Slovenya, Macaristan, Letonya, Lüksemburg	4
Yalnızca enerji fiyatları	Finlandiya, Hollanda, Slovakya	3

Açıklanan Endeks Düzeyine Göre Ülkelerin Genel Durumu

İlgili ülkelerin açıkladığı endeks düzeylerine bakıldığında COICOP 4. ve 5. düzeylerde endeks bilgilerinin paylaşımının yoğunlaştığı görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Ülkeler Ayrımında Endeks Yayımlama Durumu

Yayımlanan TÜFE COICOP Düzeyi	Ülkeler	Ülke Sayısı
COICOP 2	Estonya, Norveç	2
COICOP 3	Çekya	1
COICOP 4	Lüksemburg, Polonya, Romanya, Portekiz, Slovakya, Sırbistan, İsveç	7
COICOP 5	Danimarka, Fransa, Almanya, Litvanya, İspanya, Slovenya, Avusturya, Belçika, Hırvatistan, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, Letonya, Hollanda, İsviçre, İngiltere	17
COICOP 6	Finlandiya, İtalya, Bulgaristan	3
Kendi sınıflaması	Amerika, Kanada, Avusturalya	3

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 3 Haziran 2022 tarihi itibarıyla COICOP 4'lü seviyeden, daha detaylı olan COICOP 5'li düzeye geçmesinin yanı sıra, seçilmiş ürünlerin aylık değişim fiyatlarının da yayımına başlamasıyla birlikte Türkiye'nin bu alanda, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkeler, EFTA ülkeleri, ABD ve Kanada'nın yer aldığı 33 ülke içerisinde şeffaf olan ülkelerin başında yer aldığı, umumi verilere dayalı olarak müşahede edilmektedir.

Benzin ve Motorin Fiyatları Hakkında Kamuoyu Bilgilendirmesi

Benzin ve motorin fiyatları, Türkiye İstatistik Kurumu Bölge Müdürlükleri tarafından aylık ürün fiyat derleme dönemlerinde, akaryakıt satış noktalarından derlenmektedir. İlgili ürünlere tüketim miktarları ise T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan (EPDK) alınan günlük pompa satış miktarlarına ait idari kayıtlardan temin edilmektedir. Özellikle benzin ve motorin fiyatlarındaki günlük fiyat dalgalanmalarından ötürü, bu ürünlere yönelik günlük talepler de genel itibarıyla zamlı fiyatlar yansımadan önce ciddi oranda artış göstermektedir. Kurumumuz tarafından ilgili ürünlere ait aylık ortalama satış fiyatı, günlük fiyatlar ile günlük tüketim miktarlarının ağırlıklandırılması yöntemi ile hesaplanmaktadır. Uluslararası uygulamalar da fiyat değişikliği hesaplamalarının olabildiğince tüketim miktarı ile ağırlıklandırılmış fiyatlar üzerinden yapılmasını önermektedir.

Bazı basın yayın organlarında yer alan ve reel iktisadi talebin göz ardı edilerek, sadece '*günlük ortalama fiyatlar*' üzerinden basit ortalama alma yöntemi ile elde edilen yüzeysel fiyatlar ile Kurumumuz tarafından ilgili ürünlere yönelik günlük tüketim miktarının da hesaplara dahil edilerek elde edilen '*ağırlıklandırılmış ortalama fiyatları*' farklılık göstermesi, kullanılan metodolojilerin farklılığından kaynaklanmaktadır.

Homojen ürün gruplarında dahi farklı yöntemler kullanılarak aynı madde fiyatı sonuçlarına ulaşılmaya çalışılması neticesinde ortaya çıkan tartışmalar, Türkiye İstatistik Kurumu'nun, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkeler, EFTA ülkeleri, ABD ve Kanada'da olduğu gibi seçilmiş homojen maddeler haricinde kalan ürünlerin fiyatlarının yayımlanmaması kararının ne denli isabetli bir karar olduğunun önemli bir göstergesidir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.